

Валерій ПЛАКСІЄНКО

доктор економічних наук, професор,
Полтавський університет економіки і торгівлі

Інна НАЗАРЕНКО

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АУДИТУ ЗВІТНОСТІ ІЗ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ

У сучасних умовах глобалізаційних процесів, зростання екологічних ризиків та соціальних викликів, питання сталого розвитку набуває особливої значущості для національної економіки та корпоративного сектору. Українські підприємства дедалі частіше визнають необхідність інтеграції принципів сталого розвитку у свою діяльність, що включає екологічні, соціальні та управлінські (ESG) аспекти. Це, своєю чергою, стимулює розвиток відповідної звітності, яка відображає не лише фінансові результати, а й вплив діяльності компаній на суспільство та довкілля. Важливим інструментом підвищення достовірності та прозорості такої звітності є аудит звітності із сталого розвитку. Він забезпечує перевірку відповідності оприлюднених даних міжнародним та національним стандартам, сприяє виявленню потенційних ризиків маніпуляції інформацією та підвищує рівень довіри зацікавлених сторін - інвесторів, партнерів, регуляторних органів та громадськості. В Україні актуальність аудиту звітності із сталого розвитку зумовлена не лише економічними та нормативно-правовими факторами, а й соціально-етичними вимогами суспільства, що ставлять перед бізнесом завдання поєднання прибутковості з відповідальністю перед довкіллям та соціумом. Розвиток національної практики аудиту ESG-звітності та формування відповідних стандартів є ключовим напрямом підвищення конкурентоспроможності українських компаній на міжнародних ринках, що обумовлює наукову та практичну значущість дослідження цієї проблематики.

Для чіткості окреслення контурів науково-аналітичного дослідження аудиту звітності із сталого розвитку вважаємо за доцільне акцентувати увагу на інтерпретації наступних термінів:

- звітність із сталого розвитку - це звітність підприємства, яка містить інформацію, необхідну для розуміння його впливу на питання сталого розвитку, та як ці питання впливають на розвиток, ефективність і становище підприємства [2];
- обов'язкове завдання з надання впевненості щодо звітності із сталого розвитку – аудиторська послуга з надання впевненості, що приймається і виконується суб'єктом аудиторської діяльності відповідно до вимог Закону

України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та стандартів надання впевненості щодо звітності із сталого розвитку шляхом перевірки річної або консолідованої звітності із сталого розвитку суб'єктів господарювання (їх груп), утворень без статусу юридичної особи, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднити та/або надати таку звітність разом зі звітом з обов'язкового надання впевненості щодо звітності із сталого розвитку [1].

Впровадження на практиці вимог до обов'язковості складання звітності із сталого розвитку та необхідності підтвердження достовірності її показників аудиторями для відповідної категорії підприємств створює виклики для кожної із зазначених категорій суб'єктів господарювання. У таблиці 1 узагальнено результати SWOT-аналізу розвитку аудиту звітності із сталого розвитку в Україні.

Таблиця 1 - SWOT-аналіз розвитку аудиту звітності із сталого розвитку в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
Зростаючий інтерес бізнес-структур до інтеграції принципів сталого розвитку у корпоративну практику, що формує попит на якісний аудит ESG-звітності	Недостатній рівень розвитку законодавчої бази щодо обов'язковості звітності з питань сталого розвитку та її аудиту
Наявність міжнародних стандартів і методології аудиту звітності із сталого розвитку, які можуть бути адаптовані для українських реалій	Обмежений досвід українських аудиторів у перевірці нефінансових показників, що може знижувати достовірність аудиту
Поступове підвищення кваліфікації українських аудиторських компаній у сфері соціальної та екологічної звітності	Низький рівень усвідомлення важливості ESG-звітності серед малих і середніх підприємств, що обмежує її широке впровадження
Можливості	Загрози
Впровадження національних стратегій та міжнародних ініціатив із сталого розвитку, що стимулює потребу в аудиторських послугах	Відсутність єдиної системи контролю якості звітності з питань сталого розвитку, що може зменшувати довіру до аудиторських висновків
Залучення іноземних інвестицій через підвищення прозорості та підзвітності компаній	Можливий опір бізнесу до додаткових витрат на аудит ESG-звітності у короткостроковій перспективі
Розвиток професійних стандартів та навчальних програм для підготовки фахівців у сфері ESG-аудиту	Нестабільність економічного та регуляторного середовища, що ускладнює впровадження міжнародних практик аудиту звітності із сталого розвитку.

Адаптація українського бізнесу до вимог складання звітності із сталого розвитку та проведення її аудиторської оцінки є комплексним процесом, що потребує інтегрованого підходу та поступового впровадження міжнародних стандартів ESG (екологічних, соціальних та управлінських показників). На рисунку 1 узагальнено ключові напрями адаптації підприємств до необхідності складання звітності із сталого розвитку та доцільності проведення аудиторської

оцінки її показників.

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ДО НЕОБХІДНОСТІ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ІЗ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ДОЦІЛЬНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ОЦІНКИ ЇЇ ПОКАЗНИКІВ

Впровадження внутрішніх систем збору та обробки даних (підприємствам необхідно створити структуровані процеси збору інформації щодо екологічних, соціальних і управлінських показників, що забезпечить достовірність та повноту звітності)

Розробка корпоративної стратегії сталого розвитку (інтеграція принципів ESG у загальну бізнес-стратегію сприяє формуванню прозорих цілей, визначенню ключових показників ефективності та підвищенню відповідальності за їх досягнення)

Підвищення кваліфікації персоналу (необхідне навчання управлінців та співробітників бухгалтерських підрозділів щодо міжнародних стандартів звітності із сталого розвитку, методів її підготовки та перевірки)

Використання цифрових технологій та аналітичних інструментів (застосування платформ для управління ESG-даними, систем аналітики та автоматизації збору даних дозволяє підвищити ефективність підготовки звітності та її аудиту)

Залучення зовнішніх аудиторських компаній та консультативних сервісів (експертна підтримка сприяє підтвердженню достовірності даних, відповідності національним та міжнародним стандартам і підвищує довіру зацікавлених сторін)

Рисунок 1 - Ключові напрями адаптації підприємств до необхідності складання звітності із сталого розвитку та доцільності проведення аудиторської оцінки її показників

Отже, адаптація підприємств до вимог складання звітності із сталого розвитку є стратегічно важливим процесом, що забезпечує прозорість діяльності та підвищує довіру зацікавлених сторін. Проведення аудиту такої звітності сприяє підтвердженню достовірності даних та відповідності міжнародним стандартам ESG.

This paper is co-funded by the European Union through the European Education and Culture Executive Agency (EACEA) within the Jean Monnet Module project «Upholding Trust: Advancing EU Values in Audit, Ethics, and Public Accountability in Financial Governance» – 101236015 — EU-TRUST — ERASMUS-JMO-2025-HEI-TCH-RSCH. <https://projects.snau.edu.ua/eustrust>.

Список використаних джерел

1. Порівняльна таблиця до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» щодо запровадження звітності із сталого розвитку». URL: <https://surl.li/mxyqgr>. (дата звернення 18.10.2025).

2. Порівняльна таблиця до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо запровадження звітності із сталого розвитку». URL: <https://surl.li/mxyqgr>. (дата звернення 18.10.2025).